

DOI: 10.5505/sec.2021.98608

SEC-98608: Orijinal Araştırma

High Scope Eğitimi Alan ve Almayan 4-5 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması

Prof. Dr. Makbule Meziyet Arı*[ORCID](#), Öğr. Gör. Buse Kerigan*[ORCID](#), Arş. Gör. Çağla Duran*[ORCID](#),
Arş. Gör. Kevser Tuğba Çınar Karasu*[ORCID](#)

*İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı, İstanbul,
cduran@gelisim.edu.tr

*İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı, İstanbul

Atf için: Arı, M. M., Kerigan, B. Duran, Ç. ve Çınar-Karasu, K. T. (2021). High Scope Eğitimi Alan ve Almayan 4-5 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. *Spor, Eğitim ve Çocuk*. 1 (1), 55-66. DOI: 10.5505/sec.2021.98608

Geliş Tarihi: 05.05.2021

Kabul Tarihi: 28.05.2021

Yayın Tarihi: 31.05.2021

Öz

GİRİŞ ve AMAÇ: Bu araştırmanın amacı High Scope eğitimi alan ve almayan 4-5 yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin karşılaştırılmasıdır.

YÖNTEM ve GEREÇLER: Bu araştırma nicel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 2018-2019 Bahar yarıyılında İstanbul ilinde bulunan okul öncesi eğitime High Scope Eğitimi veren özel bir okul öncesi eğitim kurumu ile bu eğitimi vermeyen MEB 2013 eğitim müfredatına bağlı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaşındaki 80 çocuk arasından basit seçkisel yöntem kullanılarak seçilen High Scope Eğitimi alan 29 ve almayan 31 çocuk, toplam 60 (N: 60) çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, çocukların sosyal beceri düzeylerini ölçmek için Ömeroğlu ve arkadaşları (2014) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan “Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği OSBED -Öğretmen Formu” kullanılmıştır. Ölçekte yer alan sorular okul öncesi öğretmenleri tarafından doldurulmuştur.

BULGULAR: Araştırmanın sonucuna göre High Scope Eğitimi alan 4-5 yaş grubu çocukların bu eğitimi almayanlara çocuklara göre OSBED alt boyutları olan “başlangıç becerileri”, “akademik destek becerileri”, “arkadaşlık becerileri”, “duygularını yönetme becerileri” alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ: High Scope Eğitimi alan 4-5 yaş grubu çocukların bu eğitimi almayan çocuklara göre sosyal becerilerin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: High scope, okul öncesi eğitimi, sosyal beceri.

Comparison Of Social Skills Of 4-5 Years Old Children Who Receive High Scope Education and Who Do Not

Abstract

INTRODUCTION: The aim of this study is to compare the social skills of 4-5 year old children who have taken High Scope education and who have not.

METHODS: This research is quantitative research and has been carried out with the relational screening model. The study group was selected from a private pre-school education institution that provides High Scope Education to pre-school education in Istanbul in the spring semester of 2018-2019 and 80 children aged 4-5 who are attending a pre-school education institution affiliated with the MEB 2013 education curriculum, using a simple elective method. 29 and 31 children who did not receive High Scope Training constitute 60 (N: 60) children in total. As a data collection tool, the "Preschool Social Skills Assessment Scale ASBED-Teacher Form", whose validity and reliability study was conducted by Ömeroğlu et al. (2014), was used to measure the social skill levels of children. The questions on the scale were filled in by preschool teachers.,

RESULTS: According to the results of the study, children in the 4-5 age group who received High Scope Education had " initial skills ", " academic support skills ", " friendship skills ", " emotion management skills " A statistically significant difference was found between the mean scores of the sub-dimensions.

DISCUSSION AND CONCLUSION: It was found that children in the 4-5 age group who received High Scope Education had higher social skills than children who did not receive this education.

Keywords: High scope, preschool education, social skill.

Giriş

Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için kritik öneme sahiptir. Okul öncesi dönemde çocuklar, sosyal beceriler geliştirir, problem çözme ve akademik becerileri kazanır ve duygularını ifade etmeyi öğrenirler (Hosokawa & Katsura, 2017). Sosyal beceriler genel iyilik hali, akıl sağlığı, uyum sağlama, sosyal başarı ve akademik başarı için çok önemli olmakla birlikte insanlar arasındaki ilişkilerin temelini oluşturur (Carter, Briggs-Gowan & Davis, 2004). Okul öncesi dönem, çocukların içerisinde bulunduğu hem aile ortamındaki ilişkileri hem de akranlarıyla kurmuş oldukları ilişkilerini nasıl yöneteceklerini öğrenmelerini sağlarken sosyal becerilerinin de gelişimi açısından son derece önemlidir. Okul öncesi dönem içerisindeki çocukların sosyal davranışları onların yaşamlarının ileri yıllarındaki sosyal davranışları üzerinde rol oynamaktadır (Arı & Yaban, 2016).

Sosyal beceriler, bir bireyin başkalarıyla uygun şekilde etkileşimde bulunma ve etkileşimleri başlatma, sürdürme için gerekli olan karmaşık beceriler ve davranışlar dizisi olarak tanımlanmaktadır (Aksoy & Baran, 2010) ve akademik becerileri, bireyin iletişim becerilerini, öz denetim becerilerini ve uyum becerilerini içermektedir (Koçyiğit & Kayılı, 2008). Gresham ve Elliot'a (2011) göre sosyal

beceriler, çocukların iş birliği ve özdenetim becerileri değerlendirilerek ölçülebilmektedir. İş birliği ise başkalarına yardım sağlama, ortaklık ve kurallara uyma gibi davranışları içermektedir (Endedijk ve ark.,2015). Çocuklardaki ben merkezliliğin azalması ve sosyal bakış açısı kazanma gibi becerilerin gelişimi, çocuklarda sosyal yönden farkındalığın kazanılmasını ve kendilerini anlamalarına yönelik eleştiri yapma becerilerinin gelişmesini desteklemektedir (Arı & Yaban, 2012).

Erken çocuklukta sosyal becerilerin gelişimi, sosyal yeterlilik için gereklidir (Campos, Frankel & Camras, 2004). Sosyal yeterlilik, bir bireyin diğer insanlarla, özellikle de başkalarıyla iyi geçinmek ve yakın ilişkiler kurmak açısından işlev görme yeteneği olarak tanımlanır (Burt, Obradović, Long & Masten, 2008). Aynı zamanda sosyal etkileşimler bağlamında başkalarını anlama ve başkalarıyla sorunsuz iletişim kurma yeteneği olarak görülür (Anme ve ark., 2013).

Erken çocukluk döneminde sosyal becerilerdeki eksiklikler, davranış bozukluklarına, zayıf akademik performansa, kişilerarası ilişkilerde iletişim problemlerine ve yaşamın sonraki dönemlerinde psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Keane & Calkins, 2004; Hosokawa & Katsura, 2017).

Sosyal becerilerin gelişimini, birey, ev ve okul ortamları, akran ilişkileri ve sosyokültürel arka plan arasındaki karmaşık etkileşimler belirler (Riggio, 1986). Yapılan araştırmalarda okul öncesi dönemde sosyal becerilerin gelişimini, aile geliri, ebeveyn eğitim düzeyi (Hosokawa & Katsura, 2017), ebeveyn yaşı (Duncan, Lee, Rosales-Rueda & Kalil, 2018), ev ve okul ortamı, akran ilişkileri ve sosyokültürel geçmiş (Hosokawa, Katsura & Shizawa, 2017) gibi çevresel ve kültürel faktörlerden (Sheikhzakaryaie ve ark., 2012) etkilendiği görülmektedir. Çocuklar aile bağlamından sonra zamanlarını çoğunlukla okul öncesi merkezler gibi sosyal ortamlarda geçirirler, yaşayarak öğrendikleri birçok beceri sosyal becerilerinin gelişimini etkiler (Zhang & Nurmi, 2012). Okul öncesi çocuklarının sosyal davranış ve becerileri düzeylerinin ölçülerek belirlenmesi, çocukların gelişimleri hakkında bilgi edinme ve edinilen bilgiler doğrultusunda destekleyici eğitim programlarını planlayıp uygulama açısından önem taşımaktadır (Arı & Şen, 2011). Okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda uygulanan programlar çocukların sosyal becerilerin gelişiminde etkin rol oynamaktadır (Koçyiğit & Kayılı, 2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan alternatif eğitim yaklaşımlarıyla ilgili uygulamalardan biri de High Scope Yöntemidir.

1970'li yıllardan itibaren High Scope adı ile anılan ve dezavantajlı ailelerin çocuklarına yönelik bir müdahale programı olarak başlamıştır (Hohmann & Weikart, 2000). Çocuğu merkeze alan High Scope Yaklaşımı 1960'lı yıllarda Dr. David Weikart'ın başında bulunduğu ekip tarafından Amerika'da başlamıştır (Gürsoy & Yıldız-Bıçakçı, 2009). High Scope yaklaşımı, Piaget'in çocuk gelişimi kuramına dayanmaktadır (Ezmece & Akman, 2016). High Scope Yaklaşımı, ilk başlatıldığında daha çok bilişsel gelişimi destekleme üzerine odaklanırken, daha sonraki çalışmalarla yaklaşımların hedefleri daha kapsamlı hale getirilmiş ve diğer gelişim alanlarına da odaklanmıştır (Arıkan, 2016).

High Scope Yaklaşımı, çocuğun yaparak-yaşayarak öğrenmesine fırsat sunmakta ve etkin öğrenme ilkesine dayanmaktadır (Aral, Kandır & Yaşar, 2011). Etkin öğrenme, çocukların günlük yaşamlarındaki bilişsel, sosyal ve fiziksel problemleri kendi kendilerine nasıl çözeceklerini

öğrenmelerini sağlamaktadır. Çocukların tercih yapma ve karar alma yeteneklerini geliştirmelerine imkân vermek temel amacı olan High Scope yaklaşımı, çocukların diğer akranları ve yetişkinlerle grup çalışmalarını planlama, yürütme ve önderliği paylaşma gibi sosyal becerilerini arttırmayı sağlamaktır (Cevherli, 2018). Buna ek olarak bu yaklaşım çocukların duygularını ve düşüncelerini çeşitli yollarla ifade etme; başkalarının ifade ettiklerini de anlama becerilerini geliştirmelerini desteklemektedir (Poyraz & Dere, 2011). Bu yaklaşım, çocukların karar verebilme mekanizmalarının, sorumluluk bilinçlerinin, sosyal becerilerinin ve öz disiplinlerinin geliştirilmesini destekler; çocukların kendilerini ifade edebilmesini, girişken, yaratıcı, sorgulayıcı bireyler olmasını amaçlar. High/Scope yaklaşımında çocukların, düşüncelerini irdelemesi düşünce becerilerinin kazanılmasında önemli bir süreçtir, bu yaklaşım ile çocuklar grup çalışmalarında düşüncelerini ve fikirlerini akranları ile tartışma imkanı bulmaktadır (Ezmeci & Akman, 2016).

Bu yaklaşımda yetişkinler etkin öğrenmenin destekleyicisi olarak görülmektedir (Bilaloğlu, 2004). High Scope Yaklaşımında yetişkinler, çocuklara yapmakta oldukları çalışmanın bir ortağı gibi yaklaşmaktadırlar (Hohmann & Weikart, 2000). High/Scope Yaklaşımı, öğretmenlerin hizmet içi eğitime ve program değerlendirmesine önem vermektedir (Tümkiye & Gülaçtı, 2010). Öğretmen eğitim ortamını oluşturmalı ve çocukların düşünceleri için onlara öncülük etmelidir (Aral, Kandır & Can Yaşar, 2011; Koçak, 1998; Poyraz & Dere, 2011).

High/Scope yaklaşımı çocuk merkezli bir program olup, çocukların merak duymalarını, bilgiye ulaşma yöntemlerini bulmalarını, ulaşılan bilgiyi özümsemelerini, sentezlemelerini ve farklı durumlara uyarlamalarını sağlamaktadır (Ezmeci & Akman, 2016). Düşünme becerisi kazandırılırken çocukların süreci düşünmelerini sağlamak, sürecin nedenlerine ve nasıl gerçekleştiğine odaklanmak önemli bir adımdır (Ezmeci & Akman, 2016).

Alan yazında Türkiye’de High/Scope yaklaşımının ve sosyal becerilere etkisinin incelendiği çalışmaların oldukça az olması bu çalışmanın gerekçesini oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı, High/Scope yaklaşımında eğitim alan ve almayan 4-5 yaş grubu çocukların sosyal becerilerini incelemektir.

Gereç ve Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama aracına, veri toplama süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel araştırma yöntemi ile tasarlanmıştır. Çalışmada belirlenen evren içinden seçilen örneklem ile çalışarak, ulaşılan sonuçlarla evren hakkında genel bir yargıya varılabilen araştırma modeli ‘genel tarama modeli’ olarak tanımlanmaktadır. Genel tarama araştırmaları tekil ya da ilişkisel olarak yapılabilmektedir (Karasar, 2005). High Scope eğitimi alan ve almayan 4-5 yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin karşılaştırılması amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma çalışma grubu, 2018-2019 Güz yarıyılında İstanbul ilinde bulunan High Scope Eğitimi veren özel bir anaokulu ile bu eğitimi vermeyen başka bir özel anaokuluna devam eden 4-5 yaşındaki toplam 80 çocuk arasından basit seçkisel yöntem kullanılarak seçilen High Scope Eğitimi alan 29 ve almayan 31 çocuk, toplam 60 (N:60) çocuk oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada ‘‘ Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)-Öğretmen Formu’’ kullanılmıştır.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)-Öğretmen Formu: Ömeroğlu ve ark. (2014) tarafından geçerlik güvenirlik çalışmasını yapılan ‘‘Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)-Öğretmen Formu’’ kullanılmıştır. Bu ölçek, 5’li likert tipi bir ölçektir. (1=Hemen Hemen Hiç, 5=Hemen Hemen her zaman). Ölçekte, 49 madde ve başlangıç becerileri (1-12.Maddeler), akademik destek beceriler (13-24. Maddeler), arkadaşlık becerileri (25-37. Maddeler), duygularını yönetme becerileri (38-49. Maddeler) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamakla birlikte ölçekten alınan puan 0-39 arasında olduğunda çocuklar akranlarına göre geridedir ve desteklenmelidir şeklinde yorumlanmaktadır.

Ölçek toplam puanında en az 58 puan, alt boyutlarda sırasıyla başlangıç becerilerinde en düşük 55 puan, akademik destek becerilerinde en düşük 54, arkadaşlık becerilerinde en düşük 60 puan, duygularını yönetme becerilerinde en düşük 48 puan alındığında sosyal beceri düzeyinin beklenen düzeyde ve yeterli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alpha katsayısı başlangıç becerileri için .89, akademik beceriler .88, arkadaşlık becerileri .92 ve duygularını yönetme becerileri için .92 olarak belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,967 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılacak ölçek izni alındıktan sonra okul öncesi eğitim kurum izinleri alınmıştır. Araştırma gönüllük esasına dayanmaktadır. Ölçek, öğretmenler tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Öğretmenlere ölçekleri doldurmadan önce ölçek hakkında bilgi aktarılmış çalışmaya gönüllü katılmak istediklerine dair onam formu imzalatılmıştır. Çocukların ebeveynlerinden de aynı şekilde çocuklarının çalışmaya katılmasına izin vermelerini içeren onam formu imzalatılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uygunluğu kontrol edildikten sonra normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Dolayısıyla parametrik testlerden bağımsız gruplar t-testi ile verilerin analiz edilmiştir.

Örneklem grubuna ölçek uygulanmış alınan puanlar kaydedilmiştir. Uygulama için çalışma grubu seçilirken sınıf öğretmenlerinin görüşü ve anaokulu eğitim koordinatörünün görüşleri ile birlikte

sınıfların mevcut durumu ve eğitim öğretime devam eden öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1’de High Scope Eğitimi Alan ve Almayan 4-5 yaş grubu çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)-Öğretmen Formu alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. High Scope Eğitimi Alan ve Almayan 4-5 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerilerine İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analiz Sonuçları.

OSBED Ölçeği	Değişken	n	\bar{X}	ss	t Testi		
					t	sd	p
Alt Boyutları							
Başlangıç Becerileri Alt Boyutu	HSE Alan	29	51,65	4,537	0,60	8	)00*
	HSE Almayan	31	33,90	7,871			
Akademik Destek Becerileri Alt Boyutu	HSE Alan	29	49,86	5,383	,900	8	)00*
	HSE Almayan	31	35,38	7,041			
Arkadaşlık Becerileri Alt Boyutu	HSE Alan	29	57,17	11,07	,212	8	)00*
	HSE Almayan	31	36,67	8,121			
Duygularını Yönetme Becerileri Alt Boyutu	HSE Alan	29	49,06	5,168	1,55	8	)00*
	HSE Almayan	31	32,00	6,191			

* $p < 0,05$. OSDEP: Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği. HSE Alan: High Scope Eğitimi Alan. HSE Almayan: High Scope Eğitimi Almayan.

Tablo 1’de High Scope eğitimi alıp almama durumuna göre 4-5 yaş grubu çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme alt boyutları olan ‘‘başlangıç becerileri’’ ($t=10,60$; $p < 0,05$), ‘‘akademik destek becerileri’’ ($t=8,900$; $p < 0,05$), ‘‘arkadaşlık becerileri’’ ($t=8,212$; $p < 0,05$), ‘‘duygularını yönetme becerileri’’ ($t=11,55$; $p < 0,05$) alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Başka bir deyişle High Scope Eğitimi alan 4-5 yaş grubu çocukların bu eğitimi almayanlara göre ‘‘başlangıç becerileri’’, ‘‘akademik destek becerileri’’, ‘‘arkadaşlık becerileri’’, ‘‘duygularını yönetme becerileri’’ OSBED alt boyutlarından alınan ortalama puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sonucunda örneklem grubunu oluşturan verilerin analizleri arasında “Başlangıç Becerileri”, “Akademik Destek Becerileri”, “Arkadaşlık Becerileri”, ve “Duygularını Yönetme Becerileri” başlıklarını içeren tüm maddelerde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Genel toplam skor düzeneğine bakıldığında OSBED uygulamasının örneklem grubunda anlamlı farklılık ortaya çıkardığı saptanmıştır.

Ülkemiz içerisinde okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim müfredatı Çoklu Zekâ Kuramı temel alınarak oluşturulmuş, yapılandırmacı uygulamalardan yararlanılarak çocuğun var olan bilgiyi kendisinin işleyerek yapılandırmasını temel almıştır (Soydan, 2013). Jean Piaget, John Dewey ve Maria Montessori'nin alan içerisinde ifade etmiş oldukları görüşleri yapılandırmacı yaklaşımının ilk basamağını oluşturmaktadır. Bu durum da Milli Eğitim bünyesinde okul öncesi eğitim müfredatı içerisinde Piaget, Montessori ve Dewey'in görüşlerinden yola çıkarak High Scope, Bank Street ve Montessori Yaklaşımlarını benimsedikleri görülmektedir. Soydan (2013), yaptığı araştırma sonucu içerisinde öğretmen adaylarının en yüksek düzeyde High Scope Yaklaşımını benimseyip, içselleştirdikleri görülmektedir.

Çocuğun gelişim evrelerine bağlı olarak içerisinde olduğu dönem sürecinde ihtiyaç duyduğu becerileri kazanması ve kazanmış olduğu bu becerilerin yaşamlarının ileriki dönemleri için de en iyi hale gelmesi için desteklenmesi gerekmektedir. Bu becerilerin birçoğu sosyal beceriler kapsamında değerlendirilmektedir (Kotaman, 2009). Okul öncesi çocuklarının sosyal davranış ve becerileri düzeylerinin ölçülerek belirlenmesi, çocukların gelişimleri hakkında bilgi edinme ve edinilen bilgiler doğrultusunda destekleyici eğitim programlarını planlayıp uygulama açısından önem taşımaktadır (Arı & Şen, 2011). Sosyal becerileri destekleyici yönde hazırlanan farklı eğitim modelleri arasında High Scope eğitim modeli de yer almaktadır. High Scope eğitim programı iyi planlanmış sistematik bir programdır. Bu program içerisinde çocuğun program içerisinde günlük yapılan etkinliklere aktif katılımı ve kendi ilgi-ihtiyaçları doğrultusunda seçimler yaparak etkinlik faaliyetlerini gerçekleştirmesine büyük önem verilmektedir (Samuelsson, Sheridan & Williams, 2006; Schweinhart & Weikart, 1997).

High Scope eğitim modeli içerisinde çocuğun fiziksel ve toplumsal çevresi ile girdiği iletişim sonucunda oluşan ilişkiler sırasında uygulayacakları etkinlikleri seçmek, etkinlikleri planlamak, planladıklarını etkinlikleri başlatmak, başlattıkları etkinlikleri aktif şekilde katılım sağlayarak uygulamak ve çalışmalarını bittikten sonra değerlendirmek konusunda cesaretlendirilmesi yer almaktadır (Kotaman, 2009). Bu doğrultuda High Scope eğitim modelinin önem verdiği becerilerden biri olan çocuğun girişimci davranarak planlama yapma becerisinin de geliştirilmesi için imkanlar sağlanmış olur (Samuelsson, Sheridan & Williams, 2006; Schweinhart & Weikart, 1997).

High/Scope Programı içerisinde çocuklara çeşitli uyarıcılarla zenginleştirilmiş, çocukların bireysel farklılıkları ve yaş grubuna göre gelişimsel özellikleri dikkate alınarak, bireysel olarak rahat hissedebilecekleri, eğitim ortamları içerisinde merak, araştırma, keşfetme duygularını uyandıracak nitelikte programların hazırlanması hedeflenmektedir. High/Scope programı ile çocukların aktif olarak düşünme sürecine katılan, zihninde canlanan fikirler hakkında üretim yapabilen, öğrendiği her yeni bilgiyi diğer durumlara uygun biçimde aktarabilen ve karşılaştığı problemlere farklı yönde çözümler bulabilen bireyler olarak yetiştirilme süreci desteklenmektedir (Ezmeci & Akman, 2016).

High Scope programı içerisinde sosyal beceriler açısından olumlu yönde yetişkin ve çocuk arasındaki etkileşime, çocukların ilgi-istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanan anlayışlı bir öğrenme ortamına ve sınıf içerisinde bulunan çocukların dikkatini çekebilecek yönde hazırlanmış olan ilgi köşelerine önem vermesi onun diğer yaklaşımlardan farklılaştıran özellikler arasında yer almaktadır (Ekici, 2015).

High/Scope programının odak noktası aktif öğrenme ortamlarıdır. Bu ortamlar içerisinde çocukların eğitiminde önemli bir denge kurarak, onların aktif öğrenme maceralarını ve deneyimlerini desteklemek yeterli görülmektedir (Pound, 2017). High/Scope programı eğitimi; sorunlara çözüm yolları üretme, toplumsal ilişkiler, iş birliği, planlama, öz saygı, öz kontrol, öz farkındalık, estetik yargılama, öz eleştiri, empati, saygı duyma, yardımlaşma, dayanışma gibi sosyal becerileri çocuğun en iyi öğrenebileceği zaman dilimi içerisinde ona öğretmek gibi süreçleri içeren insan etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan eserler olarak ele almaktadır (Weikart & Hohmann, 1973).

Bu program içerisinde çocukların kendi tercihlerini yapmalarına, yaptıkları tercihleri sosyal ortamlar içerisinde ifade etme becerilerinin gelişmesine, karar alabilme becerilerinin geliştirilmesine, sorumluluk alma becerilerini öğrenmelerine, öz disiplin ve yeteneklerinin geliştirilmesine destek verilmektedir. Çocukların yaratıcı, girişken, sorgulayıcı, kendini rahatça ifade edebilen, başkalarının görüşlerine açık bireyler olarak yetişmeleri desteklenmektedir. Bunun sonucunda da çocuğun sosyal ve duygusal yönden gelişimi sağlanmakta ve çoğu sosyal beceriyi program içerisinde kazanmaktadır (Şahin, 2019). Yaklaşımın içerisinde çocukların neyi nasıl yapacaklarına ilişkin tercih yapma ve karar alma yeteneklerini geliştirmelerine imkân vererek onların sosyal yönden gelişimleri desteklenmektedir (Poyraz & Dere, 2011).

Bunun yaklaşım içerisinde çocukların nesnelere hakkında bilgilerini, sanat ve hareket etme becerilerini, çocukların düşünceleri ve duygularını farklı iletişim yolları ile (çizgiler, oyun, söz) ifade etme ve başkalarına aktarma yeteneklerini, çocukların, başkalarının çeşitli yollarla (söz, yazı, oyun, çizgi) anlatmalarına yardımcı olmak amaçlanmaktadır (Poyraz & Dere, 2011).

2013 yılında güncellenen Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) programına High/Scope programının çalışma atölyelerine benzer biçimde öğrenme merkezleri uygulaması eklenerek, oluşturulan öğrenme merkezleri çocukların oyun oynama ihtiyaçlarını karşılamak için düzenlenmiştir. Etkinlikler içerisinde belirlenen kazanım ve göstergeler, seçilmiş farklı materyalleri de barındıran öğrenme merkezleri çocuk

sayısını ve çocukların bireysel ihtiyaçları, ilgilerine yönelik düzenlemeler sonucunda oluşmaktadır (Meb, 2013).

High/Scope Programı ve MEB 2013 Programı'nın karşılaştırılması açısından bakıldığında çocukların yaratıcı, girişken, sorgulayıcı, kendini ifade edebilen, diğer bireylerin düşüncelerine açık bireyler olarak yetişmelerinin High Scope programı ile sağlandığı belirtilmektedir (<http://www.highscope.org/>). Planlar ve Uygulama Yönünden Planlama aşaması iki program içerisinde de farklılıklar bulunmaktadır.

Öneriler

Araştırma için seçilen kurumda çocuk sayısının azlığı daha derinlemesine veri analizini ve sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamıştır. Bu gibi çalışmalarda daha geniş örnekleme veya deney ve kontrol gruplu olarak tasarlanan çalışmaların yapılması önerilmektedir.

High Scope programının uygulanma aşamaları ve eğitim materyalleri hakkında hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

High Scope programının basamakları MEB programı içerisine entegre edilerek sınıf içerisinde uygulanabilirliğini artırıcı faaliyetler oluşturulmalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumları tarafından eğitim programları hazırlanırken High Scope yaklaşımı örnek olarak alınabilir. Uzmanlar bu yaklaşım içerisindeki rolleri doğrultusunda sınıf içerisindeki etkinlik sürecinde odak noktalarını belirleyebilir ve çocuklara kazandırmak istedikleri kazanımları bu yaklaşımdan yararlanarak hazırlayabilirler.

Kaynaklar

- Aksoy, P., & Baran, G. (2010). Review of studies aimed at bringing social skills for children in preschool period. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 663-669.
- Anme, T., Shinohara, R., Sugisawa, Y., Tanaka, E., Watanabe, T., & Hoshino, T. (2013). Validity and reliability of the Social Skill Scale (SSS) as an index of social competence for preschool children. *Journal of Health Science*, 3(1), 5-11.
- Aral, N., Kandır, A., & Can Yaşar, M., (2011). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı: YA-PA Yayınları*, İstanbul.
- Arı, M. & Şen, M. (2011). Okulöncesi Sosyal Davranış Ölçeği-Öğretmen Formu'nun Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2).
- Arı, M. & Yaban, H. (2016). Okulöncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Davranışları: Mizaç ve Duygu Düzenlemenin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 31(1).
- Arı, M. & Yaban, H. (2012). 9-11 Yaşındaki Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerinde Cinsiyet ve Yaş Farklılıkları. *Eğitim ve Bilim*, 37(164).
- Arıkan, A. (2016). High/Scope programı, *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar*, (Ed. Z.F.Temel), 359-403, Ankara: Vize.
- Bilaloğlu, A. G. R. G. (2004). Okul öncesi eğitimde High Scope yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2).
- Burt, K. B., Obradović, J., Long, J. D., & Masten, A. S. (2008). The interplay of social competence and psychopathology over 20 years: Testing transactional and cascade models. *Child development*, 79(2), 359-374.
- Campos, J. J., Frankel, C. B., & Camras, L. (2004). On the nature of emotion regulation. *Child development*, 75(2), 377-394.
- Carter, A. S., Briggs-Gowan, M. J., & Davis, N. O. (2004). Assessment of young children's social-emotional development and psychopathology: Recent advances and recommendations for practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(1), 109-134.
- Cevherli, K. (2018). Okul öncesi değerler eğitimde yeni bir model arayışı: Boğaziçi Eğitim Modeli. *Journal of International Social Research*, 11(61).
- Duncan, G. J., Lee, K. T., Rosales-Rueda, M., & Kalil, A. (2018). Maternal age and child development. *Demography*, 55(6), 2229-2255.

- Ekici, F. (2015). Okul öncesi eğitimde uygulanan çocuk merkezli yaklaşımların kuramsal temel, eğitim ortamı ve öğretmenin rolü açısından karşılaştırılması, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12).
- Endedijk, H. M., Cillessen, A. H., Cox, R. F., Bekkering, H., & Hunnius, S. (2015). The role of child characteristics and peer experiences in the development of peer cooperation. *Social Development*, 24(3), 521-540.
- Ezmeci, F., & Akman, B. (2016). Erken çocukluk döneminde düşünme becerileri reggio emilia yaklaşımı ve high/scope programı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Gresham, F. M., Elliott, S. N., Vance, M. J., & Cook, C. R. (2011). Comparability of the social skills rating system to the social skills improvement system: content and psychometric comparisons across elementary and secondary age levels. *School Psychology Quarterly*, 26(1), 27.
- Gürsoy, F. & Yıldız-Bıçakçı, M. (2009). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (s.153-173). İstanbul: Kriter.
- Hohman, M. (2002). The high scope preschool key experiences; essential elements of young children's learning. *The Journal Of At Risk Issues; A Joint Publication Of National Dropout Prevention Center And Network*, 8, 9-11.
- Hohmann, M., & Weikart, D. P. (2000). Küçük çocukların eğitimi: okul öncesi ve çocuk bakım programları için etkin öğrenme uygulamaları. *SS Kohen ve Ü. Öğüt (Çev.)*. İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı.
- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2017). A longitudinal study of socioeconomic status, family processes, and child adjustment from preschool until early elementary school: the role of social competence. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 11(1), 1-28.
- Hosokawa, R., Katsura, T., & Shizawa, M. (2017). Relations of mother's sense of coherence and childrearing style with child's social skills in preschoolers. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 11(1), 1-11.
- Kandır, A. & Kurt, F. (2010). *Proje temelli okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Keane, S. P., & Calkins, S. D. (2004). Predicting kindergarten peer social status from toddlers and preschool problem behavior. *Journal of abnormal child psychology*, 32(4), 409-423.
- Koçak, N. (1998). High/Scope okulöncesi eğitim programı ve Türkiye'deki okulöncesi eğitim uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 2, 697-704.
- Koçyiğit, S., & Kayılı, G. (2008). Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 511-516.

- Kotaman, H. (2009). Okul öncesi eğitimde high scope modeli. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26.
- Meb, (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Çakmak, E. K., Özyürek, A., & Karayol, S. (2014). *Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği öğretmen formunun geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik analizleri*. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(8), 37-46.
- Pound, L. (2017). *How children learn-book 1: from montessori to vygosky-educational theories and approaches made easy* (1). Andrews UK Limited.
- Poyraz, H. & Dere, H. (2011). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and social Psychology*, 51(3), 649.
- Samuelsson, P. I., Sheridan, S. Ve Williams, P. (2006). Five preschool curricula comparative perspective. *International Journal Of Early Childhood*, 38, 11-30.
- Schweinhart, J. L. Ve Weikart, P. D. (1997). The high scope preschool curriculum comparison study through age 23. *Eary Childhood Research Quarterly*, 12, 117-143.
- Sheikhzakaryaie, N., Nikpour, S., Ameri, Z., & Haghani, H. (2012). Gender differences in social skills of Iranian preschool children. *Arch. Sci*, 65, 291-382.
- Soydan, S. (2013). Okul öncesi öğretmen adaylarının benimsedikleri erken çocukluk yaklaşımları. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 58.
- Şahin, G. (2019). Pdr hizmetleri açısından 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerilerinin high/scope ve meb programı açısından karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Taner Derman, M., Sadioğlu, Ö., Bağçeli Kahraman, P., Onur Sezer, G., & Koç, N., (2010). *Okul öncesi eğitimde high/scope yaklaşımı. Okul öncesi eğitimde uygulanan farklı modeller* (ss.27-46), Bursa: Dora.
- Tümkaya, S. & Gülaçtı, F. (2010). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Zhang, X., & Nurmi, J. E. (2012). Teacher-child relationships and social competence: A two-year longitudinal study of Chinese preschoolers. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33(3), 125-135.
- Web Sitesi (2021, 5 Nisan). <https://highscope.org/> .
- Weikart, D. P., & Hohmann, C. F. (1973). Classification in the High/Scope Cognitive Curriculum.